

Innst. S. nr. 254

(2003-2004)

Innstilling til Stortinget fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen

Dokument nr. 8:69 (2003-2004)

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Karin S. Woldseth og Ulf Erik Knudsen om midlertidig utsettelse av gjennomføringen av monopol på drift av gevinstautomater, for å sikre de frivillige organisasjoners inntekter inntil ESA har avsluttet saken

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Forslagsstillerne viser til at Stortingets vedtak om å gi Norsk Tipping AS monopol på drift av gevinstautomater nå skal bli vurdert av EFTA-domstolen. Den siste utviklingen i EU har ifølge forslagsstillerne vist at det skal sterke grunner til for å legitimere et monopol ut fra hensynet til å redusere skadevirkninger av spill.

Forslagsstillerne viser også til at i henhold til nye data fra Sverige er monopol verken et effektivt instrument for å håndheve aldersgrensene eller til å redusere omsetningen pr. automat. Monopolet i Sverige har dessuten ført til omfattende og stigende problemer med illegale spilleautomater.

Ved å utsette lovendringen til saken er behandlet i EFTA-domstolen, vil staten spare 933 mill. kroner i kompensasjon til formålene for 2005. Dersom EFTA-domstolen konkluderer med at monopolet er i strid med EØS-retten, vil staten ved en utsettelse unngå omfattende erstatning til aktørene.

Forslagsstillerne viser til at familie-, kultur- og administrasjonskomiteen i Innst. O. nr. 124 (2002-2003) jf. Ot.prp. nr. 44 (2002-2003)) støttet Regjeringens forslag om å gi Norsk Tipping AS monopol på drift av gevinstautomater fra 2006.

Vedtaket er klaget inn for EFTA Surveillance Authority (ESA), og det er reist søksmål mot den norske stat. Oslo Tingrett besluttet 25. februar 2004 å forelegge

saken for EFTA-domstolen til uttalelse. Regjeringsadvokaten har påkjært avgjørelsen til Lagmannsretten.

Forslagsstillerne foreslår at vedtaket, i lys av at EU-kommisjonens rettslige vurdering av medlemslandenes spillemonopoler, utsettes frem til saken er behandlet i EFTA-domstolen.

Det er forslagsstillerne mening at intensjonene bak lovforslaget (Ot.prp. nr. 44 (2002-2003)) fullt ut kan oppnås, uten monopol for Norsk Tipping AS. Departementet bør komme i dialog med bransjen, og med utgangspunkt i komiteens innstilling finne frem til tiltak som kan bidra til å imøtekomme de sosialpolitiske hensynene allerede fra 2005, dersom lovendringen utsettes frem til saken er behandlet i EFTA-domstolen.

Forslagsstillerne fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremlegge forslag om en midlertidig utsettelse av vedtaket om monopol på drift av gevinstautomater, inntil ESA har avsluttet saken, slik at inntektene sikres for de samfunnsnyttige og humanitære organisasjoner og lag."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Eirin Faldet, Torny Pedersen og Ola Røtvei, fra Høyre, Afshan Rafiq, lederen Sonja Irene Sjøli og Olemic Thommessen, fra Sosialistisk Venstreparti, Magnar Lund Berge og May Hansen, fra Kristelig Folkeparti, Dagrun Eriksen og Ola T. Lånke, og fra Senterpartiet, Eli Sollied Øveraas, viser til Innst. O. nr. 124 (2002-2003) Innstilling fra familie-, kultur og administrasjonskomiteen om lov om endringer i pengespill- og lotterilovgivningen, og mener at det ikke kommer fram argumenter i bakgrunnen for forslaget som gir grunn til å gjøre endringer i forhold til de vedtakene som tidligere er gjort.

Flertallet viser i denne sammenheng til brev fra Kultur- og kirkedepartementet datert 18. mai 2004 (vedlegg), hvor det fremholdes at departementet ikke kan se at ESAs beslutning av 23. april 2004 om å åpne formell granskning av Stortingets vedtak i forhold til EØS-avtalen, i seg selv kan gi grunnlag for å forskyve avviklingen av eksisterende gevinstautomater. Departementet kan heller ikke se at det pågående arbeidet med å etablere et nytt og mer moderne spilleteilbud, bør avventes som følge av ESAs brev. Flertallet legger dette til grunn for sin vurdering.

Flertallet mener at det ikke foreligger nye opplysninger som tilsier at Stortinget igjen skal realitetsbehandle saken. Flertallet viser til Regjeringens oppfølging av Stortingets vedtak i forhold til ESA, og understreker at dette tilligger Regjeringen å håndtere.

Flertallet vil på denne bakgrunn ikke bifalle forslaget.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Ulf Erik Knudsen og Karin S. Woldseth, viser til Fremskrittspartiets merknader i Innst. O. nr. 124 (2002-2003) jf. Ot.prp. nr. 44 (2002-2003):

"Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet erkjenner, i likhet med Regjeringen, at inntekter fra pengespill og lotteri, herunder gevinstautomater, er fundamentalt viktige for de samfunnsnyttige og humanitære organisasjonene. Disse organisasjonene har over tid basert en stadig større andel av sin virksomhet på inntekter fra gevinstautomater. Disse medlemmer mener i likhet med Regjeringen at inntektene til de samfunnsnyttige og humanitære formål bør sikres en mest mulig stabil utvikling."

"Disse medlemmer erkjenner i likhet med Regjeringen at flere forhold rundt gevinstautomater i dag kan medvirke til spillavhengighet. Både for enkeltmennesket og samfunnet er spillavhengighet et onde som bør bekjempes med målrettede tiltak. For en lang rekke enkeltindivider har spillavhengighet ført til store økonomiske tap, og også til problemer med familielivet. Den samfunnsøkonomiske nytten, i form av inntekter til samfunnsnyttige og humanitære formål samt uskylldig atspredelse for mange, må sees i forhold til ulemper for enkeltmennesker og samfunnet."

Disse medlemmer stiller seg svært undrende til at komiteens flertall ikke kan se noe i argumentene som skulle tilsi at man skulle utsette saken om gjennomføring av monopol på drift av gevinstautomater.

Disse medlemmer vil vise til det faktum at EFTA Surveillance Authority (ESA) har valgt å åpne sak mot Norge på bakgrunn av vedtak som har blitt gjort i Stortinget. At slik sak er åpnet kan bety at vedtaket om innføring av monopol på gevinstautomater i Norge, er i strid med EØS-reglene om det indre marked.

Disse medlemmer viser til Fremskrittspartiets merknader om ESA i Innst. O. nr. 124 (2002-2003), jf. Ot.prp. nr. 44 (2002-2003):

"Disse medlemmer merker seg at innføring av enerett på spill for en statlig aktør vil kunne komme i konflikt med EØS-avtalen. Hvis forslaget om enerett blir vedtatt slik Regjeringen har foreslått det, vil Norge sann-

synligvis bli stevnet inn for ESA. Disse medlemmer mener at med det mangelfulle arbeid som statsråden har lagt frem, vil det ikke være overraskende om ESA etterforsker et slikt monopol for Norsk Tipping AS."

Disse medlemmer merker seg at det har vist seg at Fremskrittspartiet hadde rett i sin bekymring og vil uttrykke bekymring for at Stortingets flertall fortsatt ikke ønsker å forholde seg til at den norske stat kan bli ansvarlig for de tap som de ideelle formål vil lide, samt et eventuelt krav fra en bransje som, i strid med EØS-regler, regelrett blir slaktet. Disse medlemmer synes det er en dårlig behandling av et reelt forslag, fremsatt i dette private forslag, ikke engang å ta stilling til de problemstillingene som reises.

Disse medlemmer vil vise til at det ikke finnes noen tiltak mot spillavhengighet, verken i Regjeringens forslag i Ot.prp. nr. 44 (2002-2003), i flertallets innstilling i samme sak, eller i Kulturdepartementets brev om Spilleregler og vilkår for oppstilling til Norsk Tipping datert 15. januar d.å. som ikke kunne vært gjennomført uten en monopolisering av markedet for gevinstautomater. Dermed faller hele begrunnelsen for et monopol bort.

Disse medlemmer vil stille seg kritiske til at Spilleregler og vilkår for oppstilling (som nevnt ovenfor) ikke synes å ha blitt utarbeidet i samråd med Lotteritilsynet eller uavhengige faginstanser. Reglene og vilkårene synes å gi Norsk Tipping en særskilt fri og uavhengig stilling - man kan nesten si at de skal kontrollere seg selv. Disse medlemmer vil her vise til blant annet § 9 hvor det står: "Norsk Tipping AS kan gi utfyllende bestemmelser til spillereglene."

Disse medlemmer vil vise til at de frivillige lag og organisasjoner vil komme i et vakuum når det gjelder fordelingen av overskuddet for gevinstautomater i 2005. Norsk Tipping kan bli nødt til å utsette innfasingen av sin gevinstautomatdrift i påvente av ESAs videre behandling av saken. Samtidig går konsesjonene ut for en rekke automater ved utgangen av 2004. Dette betyr at staten ikke med overskuddet fra Norsk Tipping sine automater kan betale "det gode formål" noen kompensasjon, og heller ikke får "det gode formål" avkastning fra egne gevinstautomater. Dette vakuemet kan gi store negative konsekvenser for det frivillige Norge.

Disse medlemmer vil peke på, som nevnt i forslaget, at en utsettelse av vedtaket om monopol på drift av gevinstautomater, også kan redusere et eventuelt erstatningsansvar overfor bransjen. Disse medlemmer stiller seg uforstående til at flertallet i denne saken kan stille seg så likegyldig til det faktum at et erstatningskrav på over 1 mrd. kroner kanskje skulle bli en realitet.

Disse medlemmer vil derfor foreslå følgende:

"Stortinget ber Regjeringen utsette gjennomføringen av vedtaket om monopol på gevinstautomater. Eksisterende oppstillingstillatelser gis forlenget virkning, slik at inntektene til de frivillige lag og organisasjoner sikres."

FORSLAG FRA MINDRETALLET

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Stortinget ber Regjeringen utsette gjennomføringen av vedtaket om monopol på gevinstautomater. Eksisterende oppstillingstillatelser gis forlenget virkning, slik at inntektene til de frivillige lag og organisasjoner sikres.

KOMITEENS TILRÅDNING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument nr. 8:69 (2003-2004) - forslag fra stortingsrepresentantene Karin S. Woldseth og Ulf Erik Knudsen om midlertidig utsettelse av gjennomføringen av monopol på drift av gevinstautomater, for å sikre de frivillige organisasjoners inntekter inntil ESA har avsluttet saken - bifalles ikke.

Oslo i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, den 10. juni 2004

Sonja Irene Sjøli
leder

Magnar Lund Bergo
ordfører

Vedlegg

Brev fra Kultur- og kirkedepartementet v/statsråden til familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, datert 18. mai 2004

Dokument nr 8:69 (2003-2004)

Det vises til brev 12. mai 2004 med anmodning om departementets vurdering av Dokument nr. 8:69 (2002-2004) Forslag fra stortingsrepresentantene Karin S. Woldseth og Ulf Erik Knutsen om midlertidig utsettelse av gjennomføringen av monopol på drift av gevinstautomater.

Departementets vurdering

Ved Stortingets behandling av regjeringens forslag i Ot.prp.nr. 44 (2003-2004) *Om lov om endringer i pengespill- og lotterilovgivningen* ble det besluttet å avvikle dagens gevinstautomater når gjeldende oppstillingstillatelser løper ut i løpet av perioden 2004-2005. Beslutningen hadde støtte fra et samlet Storting med unntak av Fremskrittspartiets representanter, og var basert på hensynet til de stadig flere som har fått problemer med spilleavhengighet i forhold til disse automatene. Dagens automater skal derfor erstattes av mer moderate og bedre kontrollerte automater drevet av Norsk Tipping.

I forhold til de pågående prosesser med EØS-rettslige vurderinger av Stortingets vedtak er det vanskelig å se at disse kan gi grunnlag for endring av fremdriften når det gjelder nedbygging av nåværende automatmarked. Stortingets vedtak bygger på en grundig vurdering av EØS-avtalen. Stortingets lovvedtak bygger på at det ut fra sosialpolitiske hensyn vil være uforsvarlig å videreføre driften av dagens gevinstautomater. Disse sosialpolitiske hensyn utgjør også hovedbegrunnelsen for at reformen ikke er i strid med EØS-avtalen. Utviklingen i løpet av 2002 og 2003 viser at bruttoomsetning i automatene økte fra ca 8,5 mrd i 2001 via 15 mrd i 2002 til ca 22 mrd kr i 2003. Dette er signaler fra et marked uten tilfredsstillende kontroll. Disse signalene

gir etter departementets vurdering grunn til å frykte at behovet for rask avvikling er enda større nå enn da Stortinget fattet sitt vedtak.

Spilltilbudet på Norsk Tippings automater vil være utformet i samarbeid med forskere på spilleavhengighet, med sikte på å unngå at avhengighet oppstår. De spill som tilbys skal være moderate spilltilbud som blant annet vil ha lavere hastighet og større fokus på underholdning enn de automater som er oppstilt i dag, både i Norge og Sverige. Det er forutsatt at omsetningen i automatene skal reduseres med mer enn det halve i forhold til omsetningen i dagens automater, samtidig som automatene oppstilles i lokaler hvor overholdelse av aldergrensen på 18 år kan kontrolleres kontinuerlig. Disse tiltak anses nødvendig for å sikre et moderat og forsvarlig spilltilbud. At tiltakene vil medføre en redusert inntekt til ideelle organisasjoner i forhold til de senere års inntektsøkninger anses som en nødvendig konsekvens av dette. Når det gjelder den kompensasjon for bortfall av inntekter som skal utbetales i 2005 til ideelle organisasjoner, antas det at beløpet på 933 millioner kroner vil dekke de innkomne krav i henhold til Stortingets forutsetninger.

Konklusjon

På bakgrunn av ovennevnte, og under henvisning redegjørelsen i Ot.prp.nr. 44 (2002-2003) kan departementet ikke se at ESAs beslutning 23. april 2004 om å åpne formell gransking av Stortingets vedtak i forhold til EØS-avtalen, i seg selv kan gi grunnlag for å forskyve avviklingen av eksisterende gevinstautomater. Departementet kan heller ikke se at det pågående arbeidet med å etablere et nytt og mer moderat spilltilbud, bør avvendes som følge av ESAs brev.